

Norsk institutt for kulturminneforskning

Fortidens minner i dagens landskap

Status for automatisk fredete kulturminner
i Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune,
Finnmark, 2000

Elin Rose Myrvoll

Norsk institutt for kulturminneforskning NIKU

NIKU ble etablert 1. september 1994 som del av Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning, NINA•NIKU. Instituttet har som oppgave å utføre anvendt forskning og forskningsbasert oppdragsvirksomhet innenfor kulturminnevernet og målsettingen er å være et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen anvendt kulturminneforskning.

NIKU har kompetanse bl.a. innen arkeologi (forhistorie og middelalder), arkitektur, etnologi, fotografi, fysisk antropologi, geografiske informasjonssystemer, informatikk, konservering og kunsthistorie. Instituttet utfører forskning og oppdrag innenfor følgende områder:

- Arkeologi i middelalderbyene
- Arkeologiske registreringer og overvåkinger
- Bygningsundersøkelser
- Fargeundersøkelser (bygninger)
- Fotodokumentasjon
- Humanosteologi
- Konservering og restaurering
- Landskap og kulturminner
- Landskapsanalyser og konsekvensutredninger for kulturminner i samband med naturinngrep og arealendringer
- Miljøovervåking
- Oppmålinger
- Registrering av kulturminner

De største oppdragsgiverne er, i tillegg til Miljøverndepartementet og Norges forskningsråd, Riksantikvaren, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og andre offentlige institusjoner og bedrifter (Statsbygg, Forsvaret ol.).

NIKU har sitt hovedkontor i Oslo og distriktskontorer i Bergen, Oslo (Gamlebyen), Tromsø, Trondheim og Tønsberg. Fellesadministrasjonen med det andre instituttet i Stiftelsen, NINA, ligger i Trondheim.

NIKU Publikasjoner

Fra 2001 går instituttet bort fra de tidligere seriene, Fagrapport, Oppdragsmelding og Temahefte, og utgir én serie, NIKU Publikasjoner. Serien nummereres i fortsettelse av Oppdragsmeldingene, men vil innholdsmessig omfatte det vide spekter av kulturminnefaglige tema og rapporter som tidligere fordelte seg på tre serier.

Fakta-ark

Hensikten med disse er å gjøre viktige resultater av den faglige virksomheten tilgjengelig for et større publikum. Fakta-arkene er gratis; de er også tilgjengelige på hjemmesiden til NINA•NIKU, www.ninaniku.no.

Prosjekt nr.: 2280100

Oppdragsgiver: Riksantikvaren

Tilgjengelighet: Åpen

Ansvarlig signatur:



Myrvoll, E. R.. 2001: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune, Finnmark, 2000. - NIKU Publikasjoner 108: 1-19

Oslo, april 2001

NIKU publikasjoner 108
ISSN 1502-4903
ISBN 82-426-1226-9

Rettighetshaver ©: NINA•NIKU
Stiftelsen for naturforskning
og kulturminneforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

Redaksjon:
Grete Gundhus

Grafisk produksjon:
Elisabeth Mølbach
Tegnekontoret NINA•NIKU

Opplag: 200
Sats: NINA•NIKU
Trykk: Signatur AS

Trykt på miljøpapir

Kontaktadresse:
NIKU
Dronningensgt. 13,
Postboks 736 Sentrum
N-0105 Oslo
Tlf.: 23 35 50 00
Faks: 23 35 50 01
Internett: www.ninaniku.no

Referat

Myrvoll, E. R.. 2001: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune, Finnmark, 2000. - NIKU Publikasjoner 108: 1-19

Denne rapporten beskriver omfanget av skader som er påført de automatisk fredete kulturminnene (fornminnene) i deler av Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune i Finnmark fylke i perioden 1978-2000. Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune er en samisk innlandskommune med ca 3000 innbyggere. Resultatene er

basert på de observasjoner som ble gjort da 68 kulturminneenheter ble kontrollert i 2000. Bakgrunnsmateriale var kartlegging og beskrivelse av fornminner i Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune som er ble foretatt i samarbeid med Økonomisk kartverk i 1978 samt etterfølgende registreringer fram til 1998. Rapporten viser hvilke type tiltak som har forårsaket skadene. Resultatet av kontrollen viser at 35 kulturminneenheter med fornminner er blitt skadet, seks er ulovlig fjernet og én er frigitt. Det er i særlig grad ulike former for motorisert ferdsel som har forårsaket skadene.

Undersøkelsen er utført på bestilling fra Riksantikvaren som ønsker en kartlegging av årsakene til at den registrerte kulturminnebestanden desimeres.

Emneord: Fornminne - Miljøovervåking - Kontrollregistrering – Kautokeino

Abstract

Myrvoll, Elin Rose, 2001. Prehistoric monuments in present-day landscape. A report on condition assessments of protected sites and monuments in the municipality of Kautokeino, Finnmark, 2000.

The present survey is part of a country-wide investigation, initiated by the Directorate for Cultural Heritage, concerning the problem of monument attrition. In addition to condition assessment, the survey involved verification of the recorded monuments' map co-ordinates.

The report describes the nature and extent of damages that have been inflicted on protected prehistoric monuments in Kautokeino, Finnmark, during the period 1978-2000. Kautokeino is a Sami inland municipality with 3,000 inhabitants. The results are based on a survey of 68 recorded prehistoric monuments, conducted in 2000. Some of these were originally surveyed and described in 1978 in connection with the publication of the Norwegian Land Use Maps, and additional monuments have been surveyed and described since then. The new

survey revealed that, in the past 22 years six monuments have been removed without authorisation, one was removed after due process, and no fewer than 35 have suffered some kind of damage. Increasing use of motorised vehicles was the main cause of damage.

Key words: Prehistoric sites and monuments – Environmental monitoring – Control survey

Innhold

Referat	3
Abstract	3
Forord	4
1 Bakgrunn	5
1.1 Arealis	5
2 Modellkommunen	5
3 Metode	6
3.1 Registerdata	6
3.2 Kriterier for utvelgelse av kulturminner i kontrollregistreringen	6
4 Gjennomføring	7
5 Skader	7
5.1 Skadeårsaker	8
5.2 Skader fordelt på ulike typer kulturminneenheter	9
6 Tendenser i trusselbildet	10
7 Konklusjon	11
8 Litteratur	11
Vedlegg	
Vedlegg 1: Kulturminneenheter som ikke ble gjenfunnet	12
Vedlegg 2: Kontrollerte kulturminneenheter i Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune	12
Vedlegg 3: Fangstgrop (Idnr:U44648) ved Oskalsvingene brukt som smøregrop	14
Vedlegg 4: Ildsted (Idnr:1714) ved Kautokeino tettsted ulovlig fjernet	14
Vedlegg 5: Fangstgroper (Idnr:1749) i Gargoluoppal skadet grunnet sammensatte skadeårsaker	15
Vedlegg 6: Boplass (Idnr:1752) ved Geadgejavri skadet grunnet sammensatte skadeårsaker	15

Forord

På bakgrunn av Riksantikvarens ønske om kartlegging av årsakene til at den registrerte kulturminnebestanden desimeres, ble prosjektet Kontrollregistreringer igangsatt i 1997 med fokusering på desimeringshastigheten for automatisk fredete kulturminner. Hittil er seks kommuner blitt kontrollert (K. S. Binns 1998, K. S. Binns 2000, A. Fasteland 1998, I. M. Holm-Olsen 1998, P. Håvaldsen 2000, M. L. B. Sollund 1997). Dette prosjektet ble avsluttet i 1999. Som en del av miljøovervåkingen ønsker Riksantikvaren å videreføre kontrollregistreringene i en noe endret form. Utgangspunktet er at det gjennom en fireårs periode skal velges 16 modellkommuner som skal overvåkes med tanke på desimering av kulturminner og kulturmiljøer. Registreringene i Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune, Finnmark, i år 2000 utgjør en del av overvåkingsprogrammet.

Kontrollregistreringen i felt fant sted i august 2000 og hadde en varighet på fem dager. Etersom Kautokeino er den første samiske kommunen hvor det gjennomføres en kontrollregistrering, ble feltarbeidet gjennomført i samarbeide med Samisk kulturminneråd.

1 Bakgrunn

Undersøkelsen er utført på bestilling fra Riksantikvaren, Statsbudsjettet 2000, kapittel 1429, Post 21, Tjenester Registerutvikling.

I Riksantikvarens bestilling heter det: «Prosjektet Kontrollregistreringer ble igangsatt i 1997 med fokusering på desimeringshastigheten for automatisk fredete kulturminner. Seks kommuner er blitt kontrollert Dette prosjektet ble avsluttet i 1999. Som en del av miljøovervåkingen ønsker RA å videreføre kontrollregistreringene i en noe endret form. Utgangspunktet er at det gjennom en 4-års periode skal velges 16 modellkommuner som skal overvåkes med tanke på desimering av kulturminner og kulturmiljøer. Utvalget av modellkommuner gjøres av RA ut fra et sett kriterier:

1. Arealis-kommuner danner grunnlag for utvelgelse.
2. Kulturminnene i de utvalgte kommuner skal være godt dokumentert gjennom tidligere registreringer.
3. Kommunene skal ha et representativt utvalg av kulturminner. Med dette forstå det kulturminner knyttet både til innmark og utmarksområder.
4. Utvalget skal vise god representativ spredning med hensyn til næringsgrunnlag, geografisk spredning, kyst/innland og etnisk dimensjon.
5. Det skal benyttes DGPS ved kontroll. Dette punktet vektlegges sterkere fra nå av, ettersom kulturminner heretter primært skal stedfestes ved koordinater.
6. Det skal gjøres en kvalitetsvurdering av de tidligere registreringsopplysningene.

2 Modellkommunen

Med sine 9.687km² er Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune Norges største med hensyn til areal, jf **figur 1**. Kommunen har i overkant av 3000 innbyggere hvorav ca 90% er samisktalende. Bortsett fra kirkestedet Kautokeino og Máze, bor befolkningen spredt i mindre grender. En

7. Vurdering av hvorvidt årsaker til skading/fjerning av et kulturminne er av ny dato, samt årsaken(e) til skader/fjerning.»

Og videre:

« De utvalgte modellkommunen for 2000 som er aktuelle for kontrollregistrering er:

Kautokeino, Finnmark (innland, samisk, primærnæring, reinprodukter, stabilt folketall) 1978 førstegangsregistrert ØK.

Fræna, Møre og Romsdal (kyst, primærnæring, industri, stabilt folketall) 1975/1976 førstegangsregistrert ØK.

Nord-Aurdal, Oppland (innland, servicenæring, synkende folketall) 1972/1991 førstegangsregistrert ØK.»

1.1 Arealis

I sin bestilling av arbeidet skriver RA blant annet at Arealis-kommuner danner grunnlag for utvelgelse.

«Arealis er et nasjonalt prosjekt. Hovedmålsettingen for Arealis er å formidle informasjon om arealverdier til kommuner og fylkesetater, særlig til brukere som planleggere og politikere. På denne måten vil Arealis bidra til en bedre planprosess.

Temaopplysninger koblet til kartdata gir helt nye muligheter til å sammenligne arealverdier, analysere arealkonflikter og å formidle dette på en lett-fattelig måte ved bruk av kart.

Institusjoner som deltar i Arealis samarbeider om å etablere en omfattende og helhetlig samling kartdata sett

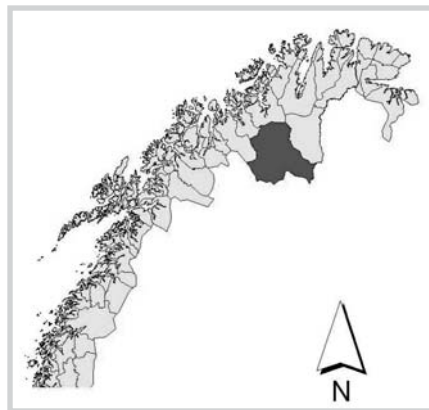
over kommuner, fylker og hele landet. Det er et forpliktende samarbeid mellom ulike fagetater som gjør det mulig å realisere Arealis.

Prosjektet ble satt i gang i 1997 av Miljøverndepartementet, Statens kartverk har en sentral rolle i gjennomføringen av Arealis. Prosjektet varer ut år 2000, men det er et mål å etablere en varig driftsform etter dette. « (Statens kartverk internett-presentasjon av Arealis <http://www.statkart.no/arealis/hvaerarealis/index.html>).

Fylkesprosjektet i Finnmark ble etablert i 1998 og pågår ut våren 2000. Følgende parter er med i styringsgruppen; Fylkesmannen, Fylkeskommunen, Statens Kartverk Finnmark, Statens vegvesen Finnmark, Fiskeridirektoratet region Finnmark, Rein-driftsforvaltningen i Alta, Sametinget ved Samisk kulturminneråd, Statskog Finnmark og kommunene Alta og Kautokeino. De to kommunene er plukket ut som pilotkommuner og deltar i prosjektet med leveranse av arealdata og som testbrukere av databasen. (http://www.statkart.no/arealis/fylker/skfi/20fylke_FI.html)

Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune har 134 registreringer. Av disse er 79 kartfestet. De kartfestede registreringene er klargjort for digitalisering, det vil si at manuskart er utarbeidet av NIKU. Statens kartverk har ikke utført digitaliseringen.

Figur 1. Nord-Norge med Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune



3 Metode

De kontrollerte kulturminnene ble vurdert med tanke på å avdekke følgende:

- Kvaliteten på kartavmerkingene
- Endringer i tilstand /status fra førstegangs registrering til dagens tilstand/status
- Skader og skadeårsaker
- Skadeårsaker sett i forhold til ulike kulturminnekategorier
- Eventuelle tendenser i trusselbildet for automatisk fredete kulturminner

Tidsintervallet mellom førstegangs registrering av kulturminnene og kontrollregistreringen i 2000 varierer sterkt. Registrering har pågått årvisst siden de første registreringene for Økonomisk kartverk (ØK) i 1978. De sist registrerte kulturminnene som er med i undersøkelsen, er fra 1998. I forkant av feltarbeidet ble det utarbeidet et skjema hvor vurderinger og data kunne føres for det kontrollerte materialet. Arealbruk er ikke beskrevet direkte i undersøkelsen. Dette fordi kulturminnene i denne kommunen i all hovedsak befinner seg i utmark. Bildet med hensyn til arealbruk er derfor relativt entydig. De ulike skadeårsakene som oppgis vil imidlertid gi en pekepinn om hvilke aktiviteter som har funnet sted på og ved kulturminnene.

Tallmaterialet fra undersøkelsen er kvantitativt lite. Tallverdiene overstiger ikke to siffer og er derfor dårlig egnet med tanke på en prosentvis framstilling. Skadeandel og annet er derfor i liten grad vist prosentvis. Når dette unntaksvis gjøres, følges prosenttallene alltid av det reelle tallmaterialet de representerer.

3.1 Registerdata

Da de første ØK-registreringene fant sted for 23 år siden, var det få forskningsresultater å støtte seg til vedrørende kulturminner i indre Finnmark. Selv om dette bildet har endret seg i løpet av de siste årene, gjenstår ennå mye før en kan danne seg et komplett bilde av kulturminnene i denne regionen. Begrepsbruk og valg av typebe-

stemmelser ved registrering av kulturminner har variert i takt med registratorenes faglige ståsted. En detaljert gjennomgang av begrepsbruk/typebestemmelser i Fornminneregisteret bør omfatte indre Finnmark som et hele og ikke bare en av kommunene i denne regionen. For øvrig bør en slik gjennomgang skje i tett samarbeid med regionale kulturminnemyndigheter, da det er disse instansene som i dag viderefører arbeidet med nyregistreringer og er de største leverandørene av data til Fornminneregisteret. Dette har ligget utenfor rammene for denne undersøkelsen. I dette prosjektet har en derfor valgt å forholde seg lojal til eksisterende data i Fornminneregisteret hva gjelder begrepsbruk og vernestatus.

3.2 Kriterier for utvelgelse av kulturminner i kontrollregistreringen

I Fornminneregisteret for Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune finnes det i alt 134 ID-nummer. Hvert ID-nummer representerer en lokalitet med kulturminner.

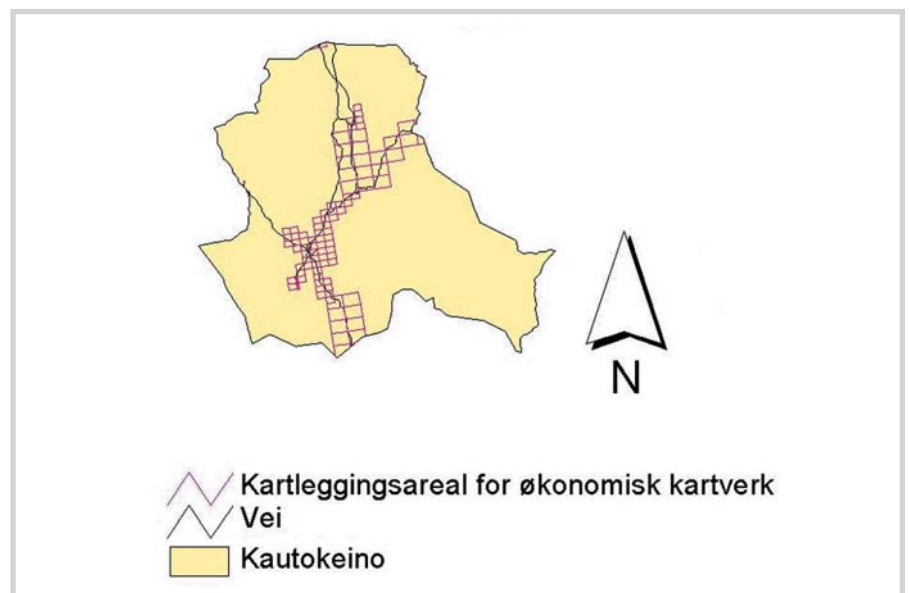
Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune dekker, som nevnt, et betydelig areal. Økonomisk kartverk for Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune omfatter i hovedsak arealene langs ferdslsårene, RV 93 og 92,

samt noe større områder ved Kautokeino tettsted og Máze jf **figur 2**. Det finnes kulturminneregistreringer på i alt 29 kartblad. Fornminneregisteret inneholder også kulturminneregistreringer som ligger utenfor sonen for Økonomisk Kartverk. Eksempelvis var 41 av de 134 nevnte ID-numrene uten referanse til Økonomisk Kartverk.

Kulturminnene ligger dessuten spredt, og flere er å finne langt fra nærmeste kjøreveg, noe som gjør atkomsten tidkrevende. Innenfor de økonomiske rammene for undersøkelsen var det ikke mulig å gjennomføre en kontroll av alle registrerte lokaliteter med kulturminner i Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune. Det var derfor nødvendig å gjøre en utvelgelse av kulturminner. Utvelgelsen ble gjort etter følgende kriterier:

- Kulturminnene ligger innen sonen for Økonomisk Kartverk (ØK)
- Kulturminnene har vernestatus R i Fornminneregisteret (automatisk fredet)
- Kulturminnene befinner seg innen rimelig gangavstand fra nærmeste kjøreveg

Figur 2. Økonomiske kartblad i Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune



4 Gjennomføring

Med utgangspunkt i ovennevnte kriterier ble det kontrollert 68 kulturminneenheter som til sammen utgjør 201 enkeltminner. Hver kulturminneenhet består således av ett eller flere enkeltminner av samme art som ligger i umiddelbar nærhet av hverandre. Eksempelvis vil en lokalitet/kartavmerking som består av én hustuft og 10 fangstgrop, representere to kulturminneenheter der fangstgropene utgjør den ene og hustufta den andre kulturminneenheten. Denne framgangsmåten ble valgt fordi en ønsket å behandle en samling av kulturminner av samme art som en enhet og ikke splitte den opp i enkeltminner. Hvis en eller flere av gropene i et fangstanlegg er skadet, vil derfor fangstanlegget som enhet bli vurdert som skadet i denne undersøkelsen.

I tillegg til de 68 kontrollerte kulturminneenhetene nevnes to kulturminneenheter som ikke ble gjenfunnet (jf **vedlegg 1**). Den ene, en grav, lot seg ikke gjenfinne sannsynligvis fordi den var overgrodd av lyng og dvergbjørk. Den andre var et ildsted som ikke ble gjenfunnet fordi orienteringsoppgaven var mangelfull. Det var heller ikke avmerket på økonomisk kartverk.

De 68 kontrollerte kulturminneenhetene fordelte seg på 12 ulike fornminnetyper (fornminnearter), jf **figur 3**.

Kulturminnenes kartavmerking var generelt sett av tilfredsstillende kvalitet. Det ble derfor ikke vurdert som nødvendig å utarbeide egne temakart basert på GPS-dataene fra kontrollregistreringene.

Kulturminneart/type	Antall kontrollerte kulturminneenheter
Assebaktegrav	8
Boplass	19
Fangstgrop	18
Gammetuft	2
Grav	1
Hustuft	9
Ildsted	6
Kjøttgjemme	1
Naustuft	1
Offerstein	1
Steinbrudd	1
Steinlegning	1
Sum	68

Figur 3. Kontrollerte kulturminneenheter

5 Skader

Grensegangen mellom skade og slitasje kan i enkelte tilfeller være flytende. I denne undersøkelsen er slitasje registrert som skade i de tilfellene der slitasjen har ført til at kulturminnet har endret utseende, eksempelvis blitt vanskeligere å påvise. Slitasje vurderes også som skade når denne har ført til at vegetasjonsdekket/markoverflaten over kulturminnet er skadet eller fjernet.

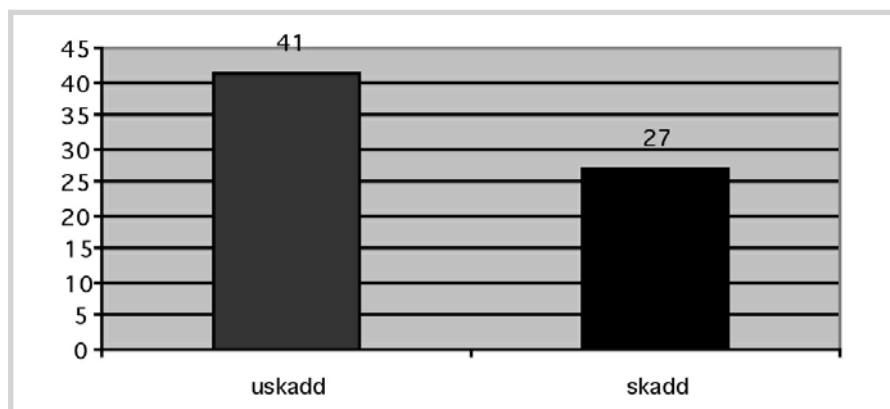
Ved gjennomgang av Fornminneregistret med tanke på skade ved førstegangs registrering, ble det funnet tilfeller der kulturminneenheter hadde betegnelsen «uskadd» samtidig som det kom fram opplysninger om inngrep eller slitasje i sikringssonen. Sikringssonen har i henhold til Lov om kulturminner av 1978 samme fredningsstatus som kulturminnet den er knyttet til. På bakgrunn av dette har en i denne undersøkelsen valgt å regne skade på sikringssonen som en skade på kulturminneenheten.

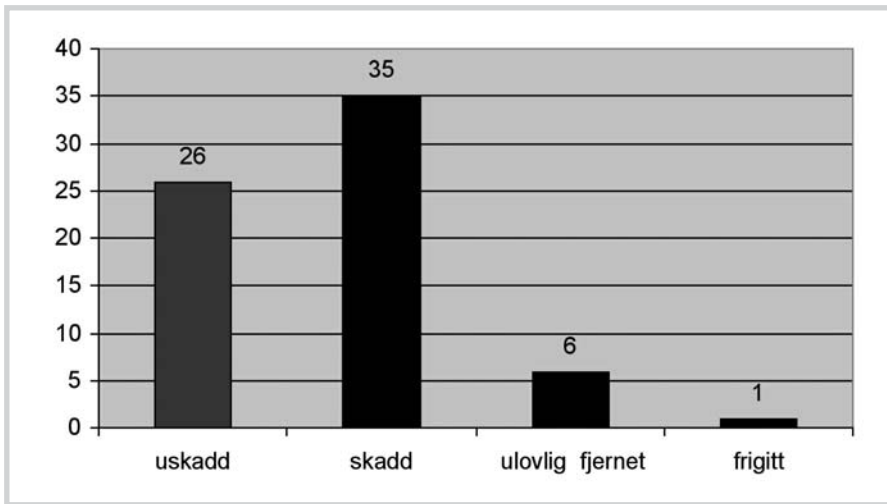
Av de 68 kontrollerte kulturminneenhetene hadde 27 skader ved førstegangs registrering, jf **figur 4**.

Antallet skadete kulturminneenheter var steget til 35 ved kontrollregistreringen. I tillegg var seks kulturminneenheter fjernet ulovlig og ett var frigitt ved dispensasjon fra Lov om kulturminner av 1978, jf **figur 5 og 6** (neste side). Dette gir et antall på 42 kulturminneenheter som enten var skadet, ulovlig fjernet eller frigitt, hvilket utgjør 62% av det kontrollerte materialet. Til sammenligning hadde

40% av de kontrollerte kulturminneenhetene skade ved førstegangs registrering. Dette er en markant økning. Her er det imidlertid relevant å bemerke at de kontrollerte kulturminneenhetene befinner seg i de områdene av kommunen hvor aktiviteten sannsynligvis er størst. Hvis undersøkelsen også hadde omfattet kulturminneenhetene som befinner seg utenfor ØK

Figur 4. Status for kulturminneenheter ved førstegangs registrering





Figur 5. Status for kulturminneenheter ved kontrollregistrering 2000

og følgelig lenger vekk fra hovedferdselsårene og bebyggelse, ville en sannsynligvis funnet at skadeprosenten ble noe redusert.

5.1 Skadeårsaker

Alle registrerte skader på de kontrollerte kulturminneenheter ble forsøkt kategorisert/spesifisert. Dette ble gjort for å avdekke hvilke skadeårsaker som forekom hyppigst, jf figur 7 og vedlegg 2.

Figur 6. kulturminneenheter; skader og desimering

Kulturminne- enhetenes art/type	Antall kontrol- lerte kultur- minneenheter	Antall skader på kultur- minneenheter	Antall ulovlig fjernede kultur- minneenheter	Antall frigitte kulturminne- enheter
Assebaktegrav	8	2		1
Boplass	19	17	1	
Fangstgrop	18	9		
Gammetuft	2		2	
Grav	1	1		
Hustuft	9	2	1	
Ildsted	6	1	2	
Kjøttgjemme	1			
Nausttuft	1	1		
Offerstein	1			
Steinbrudd	1	1		
Steinlegning	1	1		
Sum	68	35	6	1

I noen tilfeller var skadeårsakene vanskelig å kategorisere. Til eksempel ble det under kontrollregistreringen påvist skader som skyldtes flere årsaker.

Slike sammensatte skadeårsaker var gjerne knyttet til kulturminner som lå utsatt til i forhold til flere aktiviteter eller virksomheter, for eksempel motorisert ferdsel, bolig- og hyttebebyggelse, maskinarbeid med mere. I de tilfellene der skadebildet var sammensatt kunne det dessuten være vanskelig å få oversikt over hvilke aktiviteter som hadde funnet sted og forårsaket skaden. En har derfor valgt å benyttet kategorien «sammensatte skadeårsaker» når skadene kan knyttes til flere aktiviteter. Innen denne kategorien var det motorisert ferdsel som forekom hyppigst i kombinasjon med andre skadeårsaker. Sju av totalt 35 skader skyldtes sammensatte skadeårsaker.

Betegnelsen «motorisert ferdsel» er også benyttet som en egen skadekategori. Det skal her legges til at denne kategorien favner alt fra offentlige veier til barmarkskjøring med bil, traktor og mindre motoriserte kjøretøyer. Den motoriserte ferdselen i utmark (barmarkskjøring) har ulike formål. Her kan nevnes fritid/rekreasjon, jordbruk, reindrift og utmarksrelaterte næringer. I deler av Finnmark omfatter Forsvarets aktiviteter også utstrakt bruk av motoriserte kjøretøyer i utmark. Skadene i kategorien motorisert ferdsel varierte fra enkle kjørespor i terrenget til bredt oppkjørte veier. Blant de kontrollerte kulturminneenheter var motorisert ferdsel den største årsaken til skade. Av totalt 35 skader skyldtes 11 motorisert ferdsel. I tillegg nevnes kategorien sammensatte skadeårsaker som også i mange tilfeller inneholdt kombinasjoner der motorisert ferdsel inngikk.

Skadekategoriene «maskinelle inngrep» og «massetak» kan synes sammenfallende. I denne undersøkelsen er imidlertid maskinelle inngrep brukt som kategori når skaden skyldes bruk av maskiner, og dette ikke kan knyttes til massetak. Dette kan være ulike typer bearbeiding av markoverflata, for eksempel planering.

I denne undersøkelsen omfatter kategoriene «jordbruk» og «reindrift» skader som direkte kan knyttes til de nevnte næringer, eksempelvis gjerder,

Type kulturminneenhet	Tildekket	Sammensatt skadeårsak	Reindrift	Jordbruk	Ferdseil - ikke motorisert	Motorisert ferdsel	Maskinelleinngrep	Masse tak	Graving i liten skala - uspesifisert	Uspesifisert vegetasjonsslitasje/eksponering	Sum antall skadde
Asse-											
Baktegrav						1			1		2
boplass	1	3		1	1	5	1	2		3	17
ildsted	1										1
fangstgrop	1	4	1			3					9
grav			1								1
hustuft									1	1	2
nausttuft						1					1
steinbrudd								1			1
steinlegning						1					1
sum antall skadde	3	7	2	1	1	11	1	3	2	4	35

Figur 7. kulturminneenheter; skadeårsak

anlegg, oppdyrka mark m.m. Også motorisert ferdsel kan i mange tilfeller knyttes til disse næringene. I denne undersøkelsen har det ikke vært mulig å foreta en differensiering av kategorien motorisert ferdsel. Eventuelle skader som følge av motorisert ferdsel knytta til jordbruk- og reindriftsnæring vil derfor være å finne under kategorien motorisert ferdsel.

En annen skadekategori har fått betegnelsen «uspesifisert vegetasjonsslitasje/eksponering». Vegetasjonsslitasje med påfølgende eksponering og skade av kulturminner kan ha mange årsaker. Det kan skyldes motorisert ferdsel, inngrep med maskiner, trakk av mennesker og dyr m.m. I de tilfellene der det har vært mulig å knytte skaden til bestemte aktiviteter, er dette gjort. Uspesifisert vegetasjonsslitasje/eksponering er i denne rapporten ført som skadeårsak bare i de tilfellene der en vanskelig har kunnet knytte skaden til en bestemt aktivitet. Det samme gjelder graving. Skadeårsaken «uspesifisert graving i mindre

skala» er ført som skadeårsak når skaden skyldes mindre graveaktivitet uten bruk av maskiner.

5.2 Skader fordelt på ulike typer kulturminneenheter

I det kontrollerte materialet utgjør boplasser og fangstgroper det største antallet kulturminneenheter. Disse typene kulturminneenheter har også flest skader. Det var bare registrert én kulturminneenhet innen hver av kategoriene nausttuft, steinbrudd og steinlegning. Alle disse var skadet. Disse kategoriene kulturminneenheter har derfor en prosentvis større skadeandel enn for fangstgroper og boplasser. Det synes imidlertid irrelevant å benytte seg av prosentvis beregning når det kontrollerte materialet bare består av én kulturminneenhet per kategori/type. Se for øvrig **vedlegg 3 - 6**.

Blant kulturminneenheter klassifisert som boplasser var 17 av de 19 kontrollerte påført skader, og en var ulovlig fjernet. Motorisert ferdsel, sammensatte skadeårsaker og vegetasjonsslitasje/eksponering var de hyppigste

skadeårsakene. Motorisert ferdsel var i fem av tilfellene skadeårsak. Tre kulturminneenheter hadde en sammensatt skadeårsak, og for atter tre skyldtes skadeårsaken vegetasjonsslitasje/eksponering.

Tilstanden for boplassene synes svært alvorlig. Bare en var uskadet. Tiltak som er meldepliktige må vurderes av kulturminnemyndighetene før de kan igangsettes. Dette gir selvsagt kulturminnene et vern mot ødeleggelser. Når det gjelder ferdsel og andre aktiviteter i naturen som ikke er meldepliktige, står og faller vernet av kulturminnene på folks kunnskap om og respekt for kulturminnene og kulturminnelovens bestemmelser. Flere av de skadete boplassene er uten synlige strukturer på markoverflata. De er derfor vanskelig å påvise uten spesiell fagkunnskap. Dette gjør disse kulturminnene særlig utsatt for slitasje og ødeleggelse. Videre må det tilføyes at slike boplasser gjerne er lokalisert til steder som folk også i dag finner attraktive med tanke på friluftsliv. De ligger gjerne på tørre flater ved vann og vassdrag som er populære områder både for camping, bålrensing, uteak-

tiviteter ved hytter m.m. Bruk av bil eller terrengkjøretøy i forbindelse med slike aktiviteter øker selvsagt faren for skade og slitasje.

Blant kulturminneenheter klassifisert som fangstgroper, var ni av de 18 kontrollerte påført skader. Sammensatte årsaker var den hyppigste skadeårsaken og utgjorde fire av de ni tilfellene. Blant disse fire inngikk motorisert ferdsel som delkomponent i alle. Tre av skadene skyldtes motorisert ferdsel. Fangstgroper er gjerne relativt godt synlige på markoverflata. Det store antallet skader på kulturminneenheter

som er klassifisert som fangstgroper kan ha sammenheng med at disse kulturminneenheterene er arealmessig store i utstrekning. En slik kulturminneenhet kan bestå av flere titalls groper og strekke seg over mange hundre meter i terrenget. Som type er fangstgroper relativt kjent blant allmennheten. Folk flest vil imidlertid oppfatte gropene som enkeltobjekter snarere enn som sammenhengende kulturminne. Dette gjør slike anlegg utsatt for skader som følge av kjøring og andre aktiviteter som finner sted innen sikringssonen, sjøl om dette ikke nødvendigvis skader de enkelte gropene.

6 Tendenser i trusselbildet

Den desidert største skadeårsaken på kulturminneenheter i Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune skyldes motorisert ferdsel alene eller i kombinasjon med andre aktiviteter. Når skadeårsakene på kulturminneenheter i kommunen sees under ett, finner en et markant skille mellom de to hyppigst forekommende skadeårsakene og de øvrige. Mens motorisert ferdsel og sammensatte skadeårsaker utgjør henholdsvis 11 og 7 tilfeller, varierer de øvrige skadeårsakene mellom ett til fire tilfeller per kategori.

De kontrollerte kulturminneenheterene er imidlertid få i antall. Det syntes derfor lite hensiktsmessig å foreta en mer nyansert inndeling av kategorien motorisert ferdsel med utgangspunkt i materialet fra Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune alene. Ut fra tendensen i det foreliggende materialet, kan det forventes at motorisert ferdsel også i andre av fylkets kommuner er en betydelig årsak til skade på kulturminner. Det ville derfor være ønskelig med en bredere anlagt undersøkelse som omfatter flere kommuner i

Finnmark og som fokuserer spesielt på denne skadeårsaken. En slik undersøkelse ville få fram et mer differensiert bilde med hensyn til om skadene av motorisert ferdsel kunne knyttes til bestemte aktiviteter som for eksempel rekreasjon (hytter, friluftsliv), ulike næringer eller forsvarets aktiviteter.

Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune har lite nedbør og en årlig middeltemperatur som ligger under 0 grader celsius. Gjenveksten på vegetasjonen er av den grunn liten, og gjengroingen utgjør derfor ikke en del av trusselbildet for kulturminnene i denne kommunen. En tilsvarende kontrollregistrering i Nord-Norge, nærmere bestemt i Tromsø kommune, viste at gjengroing der var en betydelig årsak til desimering av kulturminner (Holm-Olsen 1998). Dette viser at det kan finnes store variasjoner når det gjelder årsaker til desimering av kulturminner også innen en og samme landsdel. Variasjonene kan gjerne sees i sammenheng med forskjeller i næring, etnisitet, befolkningstetthet, klima, landskapstyper (kyst-innland) o.a.

7 Konklusjon

Kontrollregistreringen i Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune omfattet 68 kulturminneenheter som i sin tur representerer til sammen 201 objekter/kulturminner. Antallet skadete kulturminneenheter var økt fra 27 til 35 fra førstegangs registrering til kontrollregistreringen. Av alle kontrollerte kulturminneenheter hadde med andre ord 51% skader. I tillegg kommer seks kulturminneenheter som var ulovlig fjernet og ett som var frigitt ved dispensasjon fra Lov om kulturminner. Av dette følger at 62% av de kontrollerte kulturminneenheterne var enten skadet, ulovlig fjernet eller frigitt. Skadeprosenten ville sannsynligvis blitt noe redusert dersom undersøkelsen også hadde omfattet kulturminneenheter som befinner seg i områder uten dekning av Økonomisk kartverk samt langt fra ferdselsårer og bebyggelse.

Skadeandelen var antallsmessig størst for kulturminneenheter innen kategorien boplasser og fangstgroper. Hva gjelder boplasser fantes bare en

uskadd lokalitet. Denne typen kulturminner synes særlig utsatt for skader fordi de ikke har synlige strukturer på markoverflata. De ligger dessuten ofte på steder som er populære for aktiviteter knyttet til rekreasjon og friluftsliv.

Oppsummert synes følgende forhold å ha sammenheng med størrelsen på skadeprosenten innen hver kategori/type av kulturminneenheter:

- Kulturminneenheter som er uten synlige strukturer på markoverflata.
- Kulturminneenheter som hver omfatter et stort areal og består av flere enkeltobjekter.
- Kategorien består av et svært lite antall kulturminneenheter.

Motorisert ferdsel var den hyppigste skadeårsaken med 11 tilfeller. Dette innebærer at 31% av alle skader på kulturminneenheter i denne kommunen er forårsaket av motorisert ferdsel. Betegnelsen sammensatte skadeårsaker utgjør den nest største

skadeårsaken med syv tilfeller. Denne betegnelsen omfatter skader som kan knyttes til flere skadeårsaker. Motorisert ferdsel var for øvrig den hyppigst forekommende delkomponenten i sammensatte skadeårsaker. Med hensyn til antall ligger de øvrige skadeårsakene langt under nummer en og to på lista. Ingen av disse overstiger fire tilfeller per skadekategori.

Hele 31% av alle skader på kulturminneenheter i Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune skyldes altså motorisert ferdsel, som er en vid betegnelse. Det ville derfor være relevant å foreta en mer differensiert inndeling av den. En bredere anlagt undersøkelse som involverte flere kommuner i Finnmark, og som fokuserte spesielt på motorisert ferdsel, ville kunne belyse hvilke typer motorisert ferdsel som i særlig grad har ført til skader på kulturminner. Større kunnskap om disse forholdene ville være til nytte for lokal og regional forvaltning særlig med tanke på forebyggende tiltak.

8 Litteratur

Binns, Kari Støren. 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Trondheim kommune, Sør-Trøndelag 1997. - Trondheim, NINA*NIKU. - NIKU Oppdragsmelding 064: 1-24.

Binns, Kari Støren. 2000: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Grong kommune, Nord-Trøndelag 1999. - Oslo, NINA*NIKU. - NIKU Oppdragsmelding 096: 1-27.

Fasteland, Arthur. 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Voss kommune, Hordaland i 1998. - Oslo, NINA*NIKU. - NIKU Oppdragsmelding 078: 1-17.

Holm-Olsen, Inger Marie. 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Tromsø kommune, Troms 1997. - Trondheim, NINA*NIKU. - NIKU Oppdragsmelding 068: 1-19.

Håvaldsen, Per. 2000: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Gjesdal kommune, Rogaland 1999. - Oslo, NINA*NIKU. - NIKU Oppdragsmelding 097: 1-19.

Sollund, May-Liss Bø 1997: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skien kommune, Telemark 1997. - Trondheim, NINA*NIKU. - NIKU Oppdragsmelding 042: 1-30.

Vedlegg

Vedlegg 1 Kulturminneenheter som ikke ble gjenfunnet

Kulturminne- enhetens art/type	Antall objekter	ØK-kart	Id
Grav	1	GB 256-5-2	01712
Ildsted	1	GB 256-5-3	01709

Vedlegg 2 Kontrollerte kulturminneenheter i Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune

Kulturminne- enhetens art/type	Antall objekter	ØK-kart	Id	Skadeårsaker	Frigitt	Ulovlig fjernet
Assebaktegrav	1	GC 252-5-1	01744			
Assebaktegrav	2	GC 256-5-2	01717		x	
Assebaktegrav	3	GC 257-5-4	01705			
Assebaktegrav	12	GC 258-5-3	01702			
Assebaktegrav	1	GG 261	01698	Graving i liten skala - uspesifisert		
Assebaktegrav	2	GG 261	01699	motorisert ferdsel		
Assebaktegrav	2	GG 261	01700			
Assebaktegrav	2	GH 264	01749			
Boplass	1	GA 255-5-4	01726			fjernet ulovlig pga massetak
Boplass	1	GA 255-5-4	01732	tildekket		
Boplass	1	GA 255-5-4	01733	motorisert ferdsel		
Boplass	1	GA 255-5-4	01734	sammensatt skadeårsak		
Boplass	1	GA 255-5-4	01735	motorisert ferdsel		
Boplass	1	GA 255-5-4	01736	ferdsel -ikke motorisert		
Boplass	1	GA 255-5-4	01737	uspesifisert vegetasjons- slitasje-/eksponering		
Boplass	1	GA 255-5-4	01738	motorisert ferdsel		
Boplass	1	GB 254-5-2	01742	motorisert ferdsel		
Boplass	1	GB 256-5-1	01724	sammensatt skadeårsak		
Boplass	1	GB 256-5-2	01715	maskinelle inngrep		
Boplass	1	GC 250	01755	uspesifisert vegetasjons- slitasje-/eksponering		
Boplass	1	GC 258-5-3	01703	uspesifisert vegetasjons- slitasje-/eksponering		
Boplass	1	GD 249	01752	sammensatt skadeårsak		
Boplass	1	GD 249	01753	massetak		
Boplass	1	GD 250	01754	massetak		
Boplass	1	GG 263	01751	motorisert ferdsel		
Boplass	1	GH 264	01745			
Boplass	1	GH 264	01750	jordbruk		
Fangstgrop	4	GB 256-5-1	01763			
Fangstgrop	8	GB 256-5-3	01709			

Forts. vedlegg 2**Kulturminne-****enhetens****art/type****Antall****objekter****ØK-kart****Id****Skadeårsaker****Frigitt****Ulovlig fjernet**

art/type	Antall objekter	ØK-kart	Id	Skadeårsaker	Frigitt	Ulovlig fjernet
Fangstgrop	1	GC 252-5-1	U44648	tildekket		
Fangstgrop	1	GC 256-5-2	01718			
Fangstgrop	1	GC 256-5-2	01720	motorisert ferdsel		
Fangstgrop	10	GC 256-5-2	01721	motorisert ferdsel		
Fangstgrop	13	GC 256-5-2	01722	motorisert ferdsel		
Fangstgrop	1	GC 256-5-2	U44650	sammensatt		
Fangstgrop	1	GC 256-5-2	U44651			
Fangstgrop	1	GC 256-5-2	U44652			
Fangstgrop	1	GC 256-5-2	U44653			
Fangstgrop	27	GC 257-5-4	01704	sammensatt skadeårsak		
Fangstgrop	19	GF 261	01695	sammensatt skadeårsak		
Fangstgrop	1	GF 266-5-3	U44642	reindrift		
Fangstgrop	1	GF 266-5-3	U44644			
Fangstgrop	1	GG 261	U44655			
Fangstgrop	1	GH 264	01748			
Fangstgrop	9	GH 264	01749	sammensatt skadeårsak		
Gammetuft	2	GB 256-5-3	01706			fjernet pga sammensatte årsaker
Gammetuft	1	GB 256-5-3	01706			fjernet pga sammensatte årsaker
Grav	20	GC 259-5-2	01701	reindrift		
Hustuft	1	GA 255-5-4	01725			fjernet ulovlig pga massetak
Hustuft	1	GA 255-5-4	01727			
Hustuft	1	GA 255-5-4	01728	Graving i liten skala - uspesifisert		
Hustuft	1	GA 255-5-4	01729			
Hustuft	3	GB 254-5-2	01741			
Hustuft	8	GB 254-5-2	01741			
Hustuft	1	GB 256-5-3	01710			
Hustuft	1	GB 256-5-3	01711			
Hustuft	1	GC 252-5-1	01743	Uspesifisert vegetasjons- slitasje/eksponering		
-						
Ildsted	1	GA 255-5-4	01726			fjernet ulovlig pga massetak
Ildsted	1	GB 256-5-2	01713	tildekket		
Ildsted	1	GB 256-5-2	01714			fjernet ulovlig pga sammen- satte årsaker
Ildsted	1	GC 256-5-2	01719			
Ildsted	1	GD 251	01756			
Ildsted	1	GF 266-5-3	U44643			
Kjøttgjemme	3	GF 266-5-2	U43380			
Nausttuft	1	GB 256-5-3	01707	motorisert ferdsel		
Offerstein	1	GB 256-5-3	01708			
Steinbrudd	1	GD 249	01753	massetak		
Steinlegning	1	GF 261	01694	motorisert ferdsel		
sum	68	199		35	1	6

Vedlegg 3 Fangstgrop (ld nr U44648) ved Oskalsvingene brukt som smøregrop

Foto Elin Rose Myrvoll



Vedlegg 4 Ildsted (ld nr 1714) ved Kautokeino tettsted ulovlig fjernet

Foto Elin Rose Myrvoll



Vedlegg 5 Fangstgroper (Id nr 1749) i Gargoluoppal skadet grunnet sammensatte skadeårsaker

Foto Tor Mikalsen



Vedlegg 6 Boplass (Id nr 1752) ved Geadgejavri skadet grunnet sammensatte skadeårsaker

Foto Elin Rose Myrvoll



NIKU publikasjonsliste / Publications

pr. 24.04.01

1. **Fagrapporter / Scientific reports**
2. **Oppdragsmeldinger / Assignment reports**
3. **Temahefter / NIKU Topics**
4. **Faktaark / Fact Sheet**
5. **NIKU publikasjoner / NIKU publications**

Fra 2001 går NIKU bort fra de tidligere seriene, Fagrapport, Oppdragsmelding og Temahefte, og utgir én serie, NIKU publikasjoner. Serien nummereres i fortsettelse av Oppdragsmeldingene, men vil innholdsmessig omfatte det vide spekter av kulturminnefaglige tema og rapporter som tidligere fordelte seg på tre serier.

Faktaark er gratis. Øvrige publikasjoner koster fra kr. 100,- avhengig av størrelse. Det tas forbehold om at enkelte publikasjoner kan være utsolgt.

Kontaktadresse /
Publications can be bought from:
NINA•NIKU, Dronningensgt. 13,
Postboks 736 Sentrum, N-0105 Oslo
Tlf./Tel.: (+47) 23 35 50 00
Faks/Fax: (+47) 23 35 50 01

1. NIKU Fagrapporter

001 Malte 1500-talls bonader i Rygnestadloftet, Valle i Setesdal. Presentasjon av et konserveringsprosjekt. *Gundhus, G., Gjertsen, R. & Andersson, G. 1995*

002 Haug på Hadseløya: en gravplass fra kristningstiden. Antropologiske undersøkelser av skjelettmaterialet. *Sellevoid, B.J. 1996*

003 Historiske kart og kulturminnevern. En metode for landskapsanalyse. *Jerpåsen, G., Sollund, M.-L.B. & Widgren, M. 1997*

004 Klima i stavkirker: Lokal klimatisering av menigheten i Kaupanger stavkirke, Sogndal kommune. *Olstad, T.M. & Haugen, A. 1997*

005 Begrensing av skader på kulturlag i middelalderbyene. *Reed, I.W. 1997*

006 Skjelettfunnene fra Ytre Elgsnes. Antropologiske undersøkelser. *Sellevoid, B.J. 1998*

007 Konserveringsarbeider i Olavsklosteret i Oslo 1989-1997. En kilde til økt kunnskap om klosterets bygningshistorie. *Hauglid, L. 1998*

008 Trondenes kirkes tidligste bygningshistorie. *Storsletten, O. 1998*

009 Storøya - Hamarbiskopens ladegård i middelalderen? Seminarrapport *Brendalmo, A.J. (Red.) 1998*

010 Picts and Vikings at Westness. Anthropological investigations of the skeletal material from the cemetery at Westness, Rousay, Orkney Islands. *Sellevoid, B.J. 1999*

011 Twelve whalers from Svalbard. Skeletal remains from Liknesset on the Vasa peninsula. *Sellevoid, B.J. 2000*

012 Tjærebreving av stavkirker fra middelalderen. *Egenberg, I.M. 2000*

2. NIKU Oppdragsmeldinger

001 Utstein kloster - planlagte vedlikeholdstiltak: utredning av konsekvensene for kulturminnet. *Dunlop, A.R. 1995*

002 Utstein kloster: resultatene fra de arkeologiske forundersøkelsene mars 1995 og innstillinger til det videre arbeidet i 1995. *Dunlop, A.R. 1995*

003 Ommundgård gnr 134 bnr 1 Viggja, Skaun k, Sør-Trøndelag: Antropologisk undersøkelse av skjelettmateriale. *Sellevoid, B.J. 1995*

004 Innberetningen om arkeologiske forundersøkelser i Skagen 18, Stavanger. *Dunlop, A.R. 1995*

005 Clemenskirkeruinen 1994. Saxegaardsgate 11, Gamlebyen, Oslo: Antropologisk undersøkelse av skjelettmateriale. *Sellevoid, B.J. 1995*

006 Konserveringsarbeid i Lyngdal kirke, Numedal. *Olstad, T.M. 1995*

007 Registrering av nasjonale kulturminner. Delprosjekt: Forslag til oppbygging av en database til registrering av bevaringstilstanden for kirkekunst og veggfast dekor i kirker og fredede bygninger. *Sommer-Larsen, A. 1995*

008 NSB. Nytt dobbeltspor fra Skøyen - Asker. Kulturminner og kulturmiljø, KU-fase 2. *Skar, B., Hov, K. & Tønnesen, T. L. 1995*

009 Ny E18 Melleby - Askim, Østfold fylke. Fagrapport Kulturminner og kulturmiljø. *Skar, B., Sollund, M.-L. B., Tønnesen, T. L. & Bergstøl, J. 1995*

010 Vegetasjonshistorisk undersøkelse av felt med rydningsrøyser på Forsand gnr. 41 bnr. 6, Forsand i Rogaland. *Prösch-Danielsen, L. 1996*

011 Befaring og rådgiving for kulturetaten i Hedmark Fylkeskommune etter flommen i Østerdalen, juni 1995. *Brønne, J. 1995*

012 Lydvaloftet, Voss kommune i Hordaland. Undersøkelser og konservering av malt dekor fra middelalderen. *Gundhus, G. 1996*

013 Domkirkegården i Trondheim. En evaluering av arkeologiske interesser i området. *Reed, I.W. 1995*

014 Archaeological excavation at 3-5 Bersvendveita, Trondheim, 1995-1996. *Towle, B., Booth, A.H. & Sandvik, P.U. 1996*

015 Arkeologiske forundersøkelser i BRM 480 Nonneseterkvartalet 1995 & 1996. *Dunlop, A.R. 1996*

016 Bf 85 Agerup Gård, Nøtterøy kommune i Vestfold. Befaring og fargeundersøkelser 1995-96. Konservering av et 1700 talls papirtapet 1997. *Brønne, J. & Heggenhougen, B. 1998*

017 Jernbanetunnel under Gamlebyen, Oslo. Konsekvensutredning. Kvalitetssikring tema Kulturmiljø. *Skar, B., Molaug, P.B. & Tønnesen, T. L. 1995*

018 E6 Tysfjord, Nordland fylke. Fagrapport Kulturminner og kulturmiljø. *Skar, B., Hauglid, M. & Steinlien, O. 1996*

019 Arkeologiske forundersøkelser i BRM 487 Nonneseterkvartalet, 1996. *Dunlop, A.R. 1997*

020 Krusifiks fra Vågå kirke, Vågå kommune i Oppland. Konservering. *Hauglid, L.K. 1996*

021 E18 mellom Ekeberg tunnelen og Oslostunnelen. Utredning av kulturminner og kulturmiljø. Konsekvensutredning. *Skar, B., Molaug, P.B. & Tønnesen, T. L. 1996*

022 A 335 Grip Stavkirke, Grip, Kristiansund kommune. Tilstandsbeskrivelse og forslag til konserveringstiltak 1993. *Olstad, T.M. 1996*

023 Den middelalderse Kristusfiguren fra Otterøy kirke, Namsos kommune i Nord-Trøndelag. Et konserveringsprosjekt. *Frøysaker, T. 1996*

024 Trykte 1500-talls tekstiler i Rygnestadloftet. Undersøkelser, konservering og restaurering. *Gundhus, G. 1996*

025 Orgelprospektet i Oslo Domkirke - Undersøkelser. *Norsted, T. 1996*

026 Kaupanger stavkirke / De Heibergske Samlinger: Kristi Oppstandelse malt av A. Askevold 1865. Konservering og restaurering. *Andresen, J. & Gundhus, G. 1996*

027 Madonna med barnet. Konservering og restaurering av en polykrom treskulptur fra 1200 tallet i Vallset kirke, Stange i Hedmark. *Olstad, T.M. 1996*

028 Rapport fra seminar om Norges kirker 21.november 1996. *Fikkan, A. 1996*

029 Videreføring av konserveringsarbeidene i Lyngdal kirke, Numedal. Konservering av limfargedekor i kor og skip. *Olstad, T.M. 1996*

Forts. NIKU Oppdragsmeldinger

- 030** Damsgård. Fargeundersøkelser 1985-1988-1993. Systematisering og tolking av funn samt restaureringsforslag. *Frøysaker, T. & Solberg, K.* 1996
- 031** Arkeologisk sjaktovrvåking og undersøkelser i Nedre Langgate, Tjømegaten og Pelagovskvartalet, Tønsberg. *Gansum, T.* 1997
- 032** Arkeologiske undersøkelser og overvåking i Nedre Langgate 30E, Tønsberg. Problematikk omkring typer og bruk av kvistnagler. *Gansum, T.* 1997
- 033** Mindre arkeologiske undersøkelser i Vestfold 1996. *Edvardsen, G., Gansum, T., Sønsterud, K.E. & Ulriksen, E.* 1997
- 034** Mindre arkeologiske undersøkelser i Telemark 1996. *Gansum, T. & Sønsterud, K.E.* 1997
- 035** Søkkorridoren E6 og E18. Kulturminner og kulturmiljøer. *Skar, B., Grimsrud, O., Hov, K. & Tønnesen, T.L.* 1997
- 036** Diverse arkeologiske oppdrag i og omkring Bergen 1995-96. *Dunlop, A.R.* 1997
- 037** Krusifiks fra ca 1500 i Granvin kirke, Hordaland. Undersøkelser, konservering og restaurering. *Bratlie, E.* 1997
- 038** Innberetningen om de arkeologiske undersøkelsene ved Utstein Kloster 1995. *Dunlop, A.R.* 1997
- 039** Konsekvensutredning for ny Rv-2, Kløfta-Kongsvinger. Kulturminner og kulturmiljø. *Skar, B., Sollund, M.-L.B., Tønnesen, T.L. & Rui, L.M.* 1997
- 040** Konservering av limfargedekor i Nore stavkirke. *Solberg, K.* 1997
- 041** Decorations and wall-paintings in vernacular buildings, burial sites, monasteries and temples. Mission for NORAD and the Norwegian Directorate for Cultural Heritage to The Peoples Republic of China and Tibet Autonomous Region. *Brønne, J.* 1997
- 042** Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skien kommune, Telemark 1997. *Sollund, M.-L.B.* 1997
- 043** Utstein Kloster: resultatene fra de arkeologiske forundersøkelsene 26-30.05.97. *Dunlop, A.R.* 1997
- 044** Arkeologiske forundersøkelser ved BRM 528 Nonneseter/ Bystasjonen, 1997. *Dunlop, A.R.* 1997
- 045** Bygninger - Samlerapport 1994-1996. *Gundhus, G.(red.)* 1997
- 046** Arkeologiske undersøkelser langs Strandpromenaden, Hamar, 1996. *Nondal, N.T., Roll-Lund, E., Sæther, T. & Wilberg, T.* 1997
- 047** Gården Berg Vestre i Furnes, Ringsaker kommune. Behandling av to dekorerte rom. *Olstad, T.M.* 1997
- 048** Objekter - samlerapport 1994-1996. *Gundhus, G.(red.)* 1997
- 049** Vevelstad kirke, Vevelstad kommune. Et 1700-talls monumentalt oljemaleri på papir. Konservering og restaurering. *Norsted, T.* 1997
- 050** Tydal kirke, Tydal kommune. Undersøkelser, konservering og restaurering av dekorert kortak fra ca 1700. *Bratlie, E., Kusch, H. J., Sommer-Larsen, A. & Gundhus, G.(red.)* 1997
- 051** Konservering av den middelalderske Kristusfigur fra Leksvik kirke, Leksvik kommune i Nord-Trøndelag. *Frøysaker, T.* 1997
- 052** Museumsbygninger i Hedmark fylke. Undersøkelser og evalueringer. *Brønne, J.* 1997
- 053** 300 kV-I Øyberget-Vågåmo Konsekvensutredning for kulturminner og kulturmiljø. Justerte alternativer. *Helliksen, W.* 1997
- 054** Mindre arkeologiske overvåkinger og undersøkelser i middelalderbyene Tønsberg og Skien 1997. *Edvardsen, G. & Sønsterud, K.E.* 1997
- 055** Utgravningene ved vestfronten av Nidaros domkirke. Del I og II. *Reed, I., Kockum, J., Hughes, K. & Sandvik, P.U.* 1997
- 056** Diverse arkeologiske oppdrag i Bergen og på Vestlandet 1996-97. *Dunlop, A.R., Gellein, K. & Hommedal, A.T.* 1997
- 057** Arkeologiske undersøkelser ved Vincens Lunges gate 19/21, Nonneseterkvartalet i Bergen, 1997. *Dunlop, A.R.* 1998
- 058** Bredsgården, Bryggen i Bergen. Konservering av 1700-talls limfargedekor. *Olstad, T.M.* 1997
- 059** Arkeologisk undersøkelse på Klosteret, Bergen 1997-98. *Vevatne, K.* 1998
- 060** Tradisjonell fargebruk på bygårder, Grünerløkka i Oslo. *Hvinden-Haug, L.J., Torp, I. & Olstad, T.M.* 1998
- 061** Arkeologiske undersøkelser i og omkring Kjøttbasaren, Vetrilidsalmenning 2, Bergen 1996-97. *Dunlop, A.R.* 1999
- 062** Bf 93 Yttersø gård, Larvik kommune i Vestfold. Innvendig fargeundersøkelse. *Heggenhougen, B.* 1998
- 063** Konservering av predellan til altartavlan i Rødenes kyrka, Marker kommune i Østfold. *Gjertsen, R.* 1997
- 064** Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Trondheim kommune, Sør-Trøndelag, 1997. *Binns, K.S.* 1998
- 065** Rock Art Safeguarding in Zimbabwe. *Norsted, T.* 1998
- 066** Miljøopparbeiding av Nedre Langgate, riksveg 308, Tønsberg kommune. *Edvardsen, G.* 1998
- 067** Altartavlen i Førde kirke, Sogn og Fjordane. Konservering og restaurering 1996-1998. *Gundhus, G.* 1998
- 068** Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Tromsø kommune, Troms, 1997. *Holm-Olsen, I.M.* 1998
- 069** Mindre arkeologiske overvåkinger og undersøkelser i tilknytning til middelalderkirker og -kirkegårder i Agder, Telemark og Vestfold, 1997. *Edvardsen, G., Helliksen, W. & Sønsterud, K.* 1998
- 070** Rehabilitering av Tønsberg torv. Arkeologisk overvåking og undersøkelser 1996-1997. *Edvardsen, G., Gansum, T.* 1998
- 071** To båtvrak fra 1600-tallet. Arkeologiske utgravninger på Sørenga i Oslo. *Molaug, P.B.* 1998
- 072** Oppussing og vedlikehold av eldre murfasader 1997. Samlerapport. *Hauglid, L., & Gundhus, G. (red.).* 1998
- 073** Bygningshistoriske undersøkelser. Samlerapport 1997. *Christie, H., Hauglid, L., Norsted, T. & Storsletten, O. (Gundhus, G. red.)* 1998
- 074** Snøhvitutbyggingen. LNG-anlegg på Melkøya, Hammerfest kommune. Konsekvenser for samiske kulturminner. *Johnskareng, A. & Holm-Olsen, I.M.* 1998
- 075** Fargeundersøkelser i Kiøsterudgården, Åsgårdstrand, 1998. *Olstad, T.M.* 1999
- 076** Konservering av bemalte veggplanker fra Ål stavkirke, Buskerud. *Olstad, T.M.* 1999
- 077** Avslutning av konserveringsarbeidene i Lyngdal kirke, Numedal. *Olstad, T.M.* 1999
- 078** Fortidsminne i dagens landskap. Status for automatisk freda kulturminne i Voss kommune, Hordaland i 1998. *Fasteland, A.* 1999
- 079** Baroniet Rosendal i Kvinnherad kommune, Hordaland. Delprosjekt 1: Undersøkelser og forslag til tiltak i 24 utvalgte rom i slottet. *Brønne, J.* 1999
- 080** Stiftsgården i Trondheim. Fargeundersøkelser og konserveringsarbeid 1996-1998. *Solberg, K.* 1999
- 081** Diverse arkeologiske oppdrag i Bergen og på Vestlandet 1997-98. *Dunlop, A. R., Gellein, K., Hommedal, A. T. & Birkenes L. Ø.* 1999
- 082** Samiske kulturminner og kulturlandskap i Mauken-Blåtind øvings- og skytefelt. Utvikling av en GIS- og fjernmålingsbasert metode. *Holm-Olsen, I. M., Grydeland, S. E. & Tømmervik, H.* 1999
- 083** Flahammar gård, Luster kommune i Sogn og Fjordane. Konservering av panelen till två 1700-tals dekorationsmålade rum. *Gjertsen, R.* 1999
- 084** Arkeologiske undersøkelser ved Vincent Lunges gate 19/21, Nonneseterkvartalet i Bergen, 1998. *Dunlop, R.A.* 1999
- 085** Bamble kirke, Telemark. Fargeundersøkelse av interiøret, 1998. *Solberg, K.* 1999
- 086** Planlagt golfbane på Breivikeidet, Tromsø kommune, Troms. Konsekvenser for samiske kulturminner og kulturmiljø. *Buljo, T.-H. & Holm-Olsen, I. M.* 1999

Forts. NIKU Oppdragsmeldinger

087 Fornyelse av reguleringskonsesjon for Mjøsvatn, Vinje og Tinn kommuner i Telemark. Konsekvenser for automatisk fredete kulturminner. *Risbøl, O.* 1999

088 Bygninger: Undersøkelser - Tilstand - Tiltak. Samlerapport 1998. *Gundhus, G. (red.)* 1999

089 Interiør og gjenstander: Undersøkelser – Tilstand – Tiltak. Samlerapport 1998. *Gundhus, G. (red.)* 1999

090 Metall med verneverdi. Handsaming, lagring og vedlikehold av innandørs metallgjenstander. *Bjørke, A.* 1999

091 På sporet av en mangfoldig historie. Kalvariegruppen i Romfo kirke, Sunndal kommune i Møre og Romsdal. *Gundhus, G. & Winnes, M.* 2000

092 Kongsberg kirkes glasslysekroner. Konservering, sikring og dokumentasjon. *Sommer-Larsen, A.* 2000

093 Kulturminner og kulturmiljø i Gråfjell, Regionfelt Østlandet, Åmot kommune i Hedmark. Arkeologiske registreringer 1999, fase 1. *Risbøl, O., Vaage, J., Ramstad, M., Narmo, L.E., Høgseth, H.B., & Bjune, A.* 2000

094 Bevaring av gamle arkiv med kart og tegninger. Ingeniørbrigadens arkiv hos Riksantikvaren. *Korff, K.* 2000

095 Alterskapet i Hamre kirke, Osterøy kommune, Hordaland. Konservering 1999/2000. *Frøysaker, T.* 2000

096 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Grong kommune, Nord-Trøndelag. *Binns, K.S.* 2000

097 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Gjesdal kommune, Rogaland 1999. *Haavaldsen, P.* 2000

098 Diverse arkeologiske oppdrag i Bergen, 1998-99. *Dunlop, A.R., Hommedal, A.T., Moldung, H.R., Nøttveit, O., Trædal, V. & Åstveit, J.* 2000

099 Bygninger, interiører og gjenstander: Samlerapport 1999. *Gundhus, G. (red.)* 2000

100 Asker kirke, Asker kommune i Akershus. Bevaring av kirkens barokke inventar. *Stein, M.* 2000

3. NIKU Temahefter

001 Fornminnevern og forvaltning. En teoretisk og metodisk tilnærming til planlegging og praksis i fornminnevernet. *Hygen, A.-S.* 1996

002 Saving art by saving energy. *Olstad, T.M. & Stein, M.* 1996

003 «Utkantens håndverkere og arbeidere». En aktivitetsanalyse av «Nordre bydel» i middelalderens Tønsberg. Avhandling til magistergrad i nordisk arkeologi ved Universitetet i Oslo, høsten 1995. *Ulriksen, E.* 1996

004 Landskapet som historie. *Brendalmo, J., Jones, J., Olwig, K. & Widgren, M.* 1997

005 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigraphic Analysis: Area C. Revised stratigraphic Analysis: Areas A, B and K. *McLees, C.* 1998

006 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigrafisk analyse: Delfelt D. *Petersén, A.* 1997

007 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigrafisk analyse: Delfelt E. *Saunders, T.* 1997

008 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigraphic analysis: Area F. *Saunders, T.* 1997

009 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigrafisk analyse: Delfelt G. *Olsson, A. & Pettersén, A.* 1997

010 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigraphic Analysis: Area H. *McLees, C.* 1998

011 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigrafisk analyse: Delfelt M og I. Tegltypologi *Larsson, S., Hommedal, A.T., & Nordeide, S.W.* 1999

012 Excavations in the Archbishop's Palace: Methods, Chronology and Site Development. *Nordeide, S.W. (ed)* 2000

013 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Aktivitet og plantebestilling ved botaniske analysar. *Sandvik, P.U.* 2000

014 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Arbeidsstyrke og lønnsforhold ved erkebisepsetet i 1530-årene. *Nissen, H.A.* 1998

015 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Parasittologisk undersøkelse av latriner. *Hartvigsen, R.* 1997

016 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Erkebiskopens armbrøstproduksjon. *Booth, A. H.* 1998

017 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Kosthold og erverv i Erkebispegården. En osteologisk analyse. *Hufthammer, A.K.* 1999

018 – 022 In prep.

023 Steinvikholm slott - på overgangen fra middelalder til nyere tid. *Nordeide, S.W.* 2000

024 Røde låver – alt under ett tak. NIKU-seminar om enhetslåven, Norges landbrukshøgskole og Norsk Landbruksmuseum, 5. – 6. juni 2000. *Risåsen, G.T. (red.)* 2000

025 Registrering av fornminner for Det økonomiske kartverket 1963-1994. *Skjelsvik, E.* 1998

026 Dendrokronologi og bygningsforskning. *Christie, H., Stornes J.M. & Storsletten, O.* 1998

027 NIKU strategisk instituttprogram Norske Middelalderbyer Forskning om norske middelalderbyer. Seminar april 1998. *Molaug, P.B. (red.)* 1998

028 NIKU strategisk instituttprogram Norske Middelalderbyer 1996-2000. Registre ved gravninger. *Red. Molaug, P.B. og Nordeide, S.W.* 1999

029 Bergverksbyens omland. Om ressursbruk, kultur og natur i Rørosområdet. *Daugstad, K. (red.)* 1999

030 Grindbygde hus i Vest-Norge. NIKU-seminar om grindbygde hus, Bryggens Museum 23-25.03.98. *Schjelderup, H. og Storsletten, O. (red.)* 1999

031 NIKU 1994 - 1999. Kulturminneforskningens mangfold. *Gundhus, G., Seip, E. og Ulriksen, E. (red.)* 1999

032 NIKU strategisk instituttprogram 1996-2000 Hus i Norge. Kilder om hus. Skriftlige kilder, bilder, muntlige kilder. *Horgen, J.E.* 2000

033 Hertug Skule til evig minne. Rekonstruksjon og fargesetting av en middelaldergravplate. *Brendalmo, A.J., Plahter, U. & Selsjord, M.* 2000

034 Grindbygde hus i Vest-Norge. Eksempelsamling. *Schjelderup, H. og Storsletten, O. (red.)* 2000

4. NIKU Faktaark

1995-25	Om 1500-talls bonader i Setesdal.
1996-6	Om utgravninger i Domkirkegården i Trondheim.
1996-8	Om gravfunn på Hadseløya i Vesterålen.
1996-13	Om Lydvaloftet på Voss.
1996-20	Om kulturminner og E18 gjennom Oslo.
1997-6	Om kvistnagler fra Tønsberg.
1997-7	Om kristusfigur fra Otterøy kirke.
1997-13	Om konservering i Nore stavkirke.
1997-19	Om ødeleggelse av kulturminner i Skien kommune.
1997-22	Om historiske vandringer i Trondheim.
1998-2	Om konservering og restaurering av 1700-talls maleri i Vevelstad kirke.
1998-4	Om skader på kulturlag i middelalderbyer.
1998-12	Om utgravningene i Erkebispegården.
1998-15	Om ødeleggelse av kulturminner i Trondheim.
1998-16	Om Fuglefrisen i Olavsklosteret i Oslo.
1998-17	Om konservering og restaurering av altertavlen i Førde kirke.
1998-20	Om to båtvrak fra 1600-tallet funnet på Sørenga i Oslo.
1998-22	Om arkeologiske utgravninger av Vestfrontplassen i Trondheim.
1998-24	Om armbrøstproduksjon i Trondheim.

Forts. NIKU Faktaark

- 1999-2 Om utgravninger på Tønsberg torv.
- 1999-6 Om konserveringen av 19 bemalte veggplanker i Ål stavkirke.
- 1999-8 Om kosthold og erverv i Erkebispesgården i Trondheim.
- 1999-9 Om fargene i Kiøsterudgården i Åsgårdstrand.
- 1999-14 Om fargeundersøkelser og konserveringsarbeider ved Stiftsgården i Trondheim.
- 1999-16 Om jubileumstemaheftet «NIKU 1994-1999 – Kulturminneforskningens mangfold».
- 1999-18 Om GIS og samiske kulturminner i Mauken-Blåtind øvings- og skytefelt i Troms.
- 1999-19 Om fargeundersøkelser i Bamble kirke i Telemark.
- 1999-20 Om grindbygde hus i Vest-Norge.
- 2000-4 Om handsaming av metallgjenstander med verneverdi.
- 2000-5 Om kalvariegruppen i Romfo kirke.
- 2000-8 Om bygningshistoriske kilder.
- 2000-10 Om Kongsberg kirkes glasslysekroner fra omkring 1760.
- 2000-11 Om Steinvikholm slott i Trondheimsfjorden.

5. NIKU publikasjoner

101 Brekke Søndre, Skien i Telemark. Farge- og bygningshistoriske undersøkelser i hovedbygningen 1999. *Brønne, J. & Winness, M.* 2001

102 Kulturminner og kulturmiljø i Gråfjell, Regionfelt Østlandet, Åmot kommune i Hedmark. Arkeologiske registreringer 2000, fase 2. *Risbøl, O., Vaage, J., Fretheim, S., Narmo, L.E., Rønne, O., Myrvoll, E., & Nesholen, B.* 2001

103 Eidsvoll 2014 – et visjonsprogram. *Risåsen, G.Th.* 2001

104 Strategisk instituttprogram 1996-2001. Konservering: strategi og metodeutvikling. *Swensen, G. (red.).* 2001

105 Kors og krusifiks. Tre utsnitt av deres historie. *Brendalsmo, A.J., Frøysaker, T., Jensenius, J.H.* 2001

106 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Fræna kommune, Møre og Romsdal 2000. *Binns, K. S.* 2001

107 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Nord-Aurdal kommune, Oppland 2000. *Sollund, M.-L. Bøe.* 2001